

DECEMBER 21, CSÜTÖRTÖK

„A zakuszka is elment?” – kérdezem, miközben az üres befőttesüvegeket szedegetem össze a konyhában. Húgom ócska *Igazságokat* pakol halomba, Kishúg, még nincs hároméves, megúsza a zehejét, ő már fent van Nagypapáéknál. Jó neki!

December 21-e van, csütörtök, a vakáció negyedik napja. A lakás üres, csak a bútorok poros helye és az összeszednivaló szemét van benne. Költözünk. És igen, a bútorszállító autóval elment minden, az íróasztalom, az ágyam, a képek a falról és a befőzés a kamrából, minden úton van az új lakás felé. Nem akarok költözni, és nemcsak „arra a kis időre” nem, „amíg mi is megkapjuk a magyarországi befogadót”, nem akarok költözni sehova. A megszokott helyemet akarom, az eddigi osztálytársakat, az ismerős repedéseket a járdán, a biztonságot, hogy tudom, hol, melyik sövény mögött nő ibolya, és hol van cseresznyefa. Lázadó kamasz vagyok, aki nem akar változást, aki status quo-t akar. Momentán persze éhesen romeltakarít.

Tegnap este még megvolt minden, igaz, a bútorok egymásra rakva, szétolgatva. Ágyak, polcok, bőröndök közt szlalomozva, az íróasztal tetején vacsoráztunk. Flekken volt, anya azt mondta, „most aztán annyit ehettek, amennyi belétek fér”, mert mindig siránkozunk, hogy bélyegméretű a hús, mi meg borítékméretet szeretnénk. Ettük kenyérrel, kés-villa nem volt, már elpakoltuk valahova, és valahogy mégsem voltunk boldogok. Francnak kellett ez a költözés!

A hús a vasárnapi disznóvágásból volt, a disznót Vaszi hozta Felekről, és nagypapáéknál a ház előtt vágták le. Évek óta így megy, szegény nagyfiévek óta minden decemberben eperohamot kap, de sok az unoka, és enni kell – mondja, miközben a kezén levő göböket masszírozom. Szerinte attól múlik az epebaj. Disznót vágni a ház előtt persze tilos, de nem köp be senki, jók a szomszédok, meg különben is mindenki így csinálja. A felső szomszédnak füstölője is van, ha itt végeztünk, megyünk is fel nagypapáékhoz, átvisszük a kolbászt. Mindjárt karácsony.

Ez a vakáció is szar lesz, csupa pakolás meg rakodás, még örülhetek, ha lesz idő matekezni. Mindenki a felvételiéről huhog, be kell jutni a mat-fiz

osztályba, a mechanikába a tökfejek kerülnek. Minek, ha egyszer nem megy a matek, minek, ha úgyis elmegyünk, és valami tetves lici vár Jászberényben? Vagy egy flancos Pesten? Ambár ott giminek hívják. De legalább jól indult a vakáció, szombaton színház, bemutató, Boga nővérek. Rendes kolozsvári családnak bérlete van, és minden szart megnéz szolidaritásból, morogta nagypapa, amíg öltöztünk. A vadiúj, krémszín sínadrágot vettem fel, nem egy klasszikus színházi cucc, de amilyen hideg bír ott lenni időnként, megteszi. Mókás darab volt, baki baki hátán, a bőrkabátos főkommunista alól kicsúszott a szerelmi jelenetben a hintaszék, a légiriadós sötétség alatt meg, amíg a színésznő az életről dumált, a háta mögött a gyertya kiegészítette a szekrényt, csak úgy füstölt, mindenki meredten bámulta. Szünetben minden ismerőssel ugyanaz volt a téma: Hallottad? Cirkusz van Temesváron!

Hát itt meg költözés van.

Üresen kong a lakás, száll a por, anya seprí a nagyszobát. Minek takarítani költözés után? Egyedül a rádió maradt még velünk, most szólhat nyugodtan, mert a telefont is kikapcsolták. Eddig megvolt a forgatókönyv, ha Szabad Európát hallgatunk, vagy ha az öreg nagyon belemelegedett a politizálásba, a telefon három varrottas párnával letakarva költözött is a jégszekrény tetejére. A régi Fram csendes volt, és nem volt mélyhűtője sem, az új Zil, ami most már a Főtér fele járhat, olyan hangos, mint egy traktor. Ez a telefon-dolog is népszokás, minden havernál ugyanígy megy, csak van, ahol már a Szabó családra vagy a Ki nyer má?-ra is jégszekrényre csapják a telefont.

Hírek következnek, én kimegyek a fürdőbe, megeresztem a csapot, kimosom a kádat, ha már anya annyira ragaszkodik ahhoz, hogy „mindent rendben hagyjunk”.

Nem hallom a rádiót, csak látom, hogy anya körbefolyik a seprűn, és a padlón köt ki. Nem ájul el, szerencsére, Húgom vizet hoz, seprű a földön. Bukarestben is cirkusz van, imént mondta a Kossuth rádió, hagyjuk a tökfelesleges takarítást, és futás nagyapáékhoz. Majd ott eldöntjük, hogyan tovább, hánykor hányan megyünk az új lakásba rakodni. Részemről döntöttem, nem megyek ma sehova, ott maradok és olvasok.

Délután van, apa telefonált: mindent lepakoltak, neki be kellett mennie a gyárba, kipakolás majd később, ne mozduljunk nagyapáéktól, cirkusz van a belvárosban. Kishúg a kockáit rendezi, anya ledőlt, pedig nem szokott, fáradt, vagy mi. Nagyapával átvisszük a kolbászokat a szomszédba, „Ați auzit ce a fost la București? Doamne ajută!”

A füstölés ingyen lesz, nagypapa szerzett nekik Pestről valami gyógyszer, csak még nem jutott ide, valami régi katonabajtárs hozza januárban. Rengeteg bajtárs van, és mindegyik hoz meg visz valamit, könyvek, gyógyszerek, csoki. Egyszer csokis ömlesztett sajt is került, hát az pocsek volt. Én szeretem mindkettőt, de egy étel vagy sajt legyen, vagy csoki, ne hülyéskedjen az emberrel!

Az utcán senki, itt egyébként is egy évben csak egyszer van tömeg, november 1-én, itt a temető a házak mögött. Zúgás hallatszik a Főtérről. Nemigen jártam felvonulásokon, én minden augusztus 23-án kötelezően „beteg voltam”, pedig másodikban még bőgtem is, mert a tanci azt mondta, aki nem megy felvonulni, nem avatják pionírrá, de anya kijelentette, hogy füttyöl az avatásra, nem vonulok sehova, otthon maradok és kész. Így utólag persze igaza volt, de hát mit tud egy másodikos pocok? Most mozgalmi múlt nélkül is tudom, a tömeg hangja hallatszik fel, szavakat nem lehet kivenni, csak valami ütemes surrogás. Tehát ilyen, amikor cirkusz van a Főtéren.

Állunk a kapuban nagypapával ketten, és figyelünk. Keze a vállamon. Katogó, ugató zaj. Megszorítja a vállam. „Sortűz volt: puska. Nem levegőbe ment!” – mondja. Az örökös háborús történetei hirtelen itt vannak mellettünk.

„Lőnek?” – kérdezi a világ legtermészetesebb hangján nagyfi is, amikor bemegyünk. Hát igen, elkezdődött itt is.

Kávé az asztalon, leülnek mellé, és számba veszik a készleteket. Két háborúviselt ember, front, fogság, pesti ostrom: kávéznak és számolnak. Étel van, víz van, a temetői kút is itt van közel, ha netán elzárják, de tartalékunk is demizsonokban. Nem mentek sehová, gyerekek, itt maradtok, itt biztonságban vagytok. Két hétig is élünk a készletekből, ha kell, de nem fog kelleni, nem tart ez addig.

Ki-kimegyünk hallgatózni az udvarra. Csend van, olyan csend, mint még soha. A telefon is néma, nincs vonal. Hamar jön az este.

Éjszaka anya sír. Fulladozik. Vigasztalnám, hogy nincs baj, minden rendben lesz, hiszen mondták nagypapáék, hogy itt biztonságban vagyunk, de egyre azt hajtogatja, hogy ha vele valami történne, vigyázzak a Kicsire. „Rád bízom, érted?”

Anya soha nem sírt még. Tizennégy éves vagyok, október óta buletinem is van (jó, rendes magyarul az „személyi igazolvány”, de mindenki buletinnek mondja).

Az egyik szomszéd, aki a Főtéren dolgozik, elmesélte, mi történt a délután. Kicsi, sovány asszony, botladozva jött felfele az utcán, mintha részeg volna, öklendezett a sírástól, alig lehetett érteni. Bezárták őket az irodába, a halottakat odatámasztották az ajtónak. Vér, vér mindenütt.

Anyának nem mondtuk el. Akkor nem féltem. Most félek.

Éjfél elmúlt. Kimegyek a konyhába. Kennék egy szendvicset, de nem akarok zörögni, csak állingálok az ablak előtt. Később bejön Nagyapa. Pizsamája felett kabát, biztos kiment hallgatózni még egyet a sötétben.

– Késő van, menj aludni! – mondja. – Minden rendben lesz.

Vállamra teszi a kezét. Már nem félek.